

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษารื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย ผู้ศึกษาได้สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยทางการเรียนรู้ ปัจจัยทางการตลาด การจัดการธุรกิจชุมชน ของ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยทางคุณลักษณะส่วนบุคคล ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชน ของ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อศึกษาปัจจัยทางการเรียนรู้ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย
4. เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาด ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้าน เกษตร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย

สมมติฐานการศึกษา

1. ปัจจัยทางคุณลักษณะส่วนบุคคล มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย
2. ปัจจัยทางการเรียนรู้ มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย
3. ปัจจัยทางการตลาด มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย

ประชากร

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย จำนวน 5 กลุ่ม จำนวน 165 คน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตร บ้านสังขม หมู่ 2 จำนวน 45 คน กลุ่มสตรีสหกรณ์การเกษตรสังขม จำนวน 52 คน กลุ่มแม่บ้านสังขมพัฒนา หมู่ 1 จำนวน 47 คน กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์กล้วย บ้านม่วง หมู่ 2 จำนวน 10 คน และกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์กล้วยบ้านหนอง หมู่ 3 จำนวน 11 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถาม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะภาษาของแบบสอบถามที่ง่ายต่อการเข้าใจ และครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างกลุ่มตัวอย่างและผู้ทำการศึกษา ได้แบ่งเนื้อหาของแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพรายได้ต่อเดือน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านการเรียนรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่ผู้ทำการศึกษาดัดแปลง และปรับปรุงมาจากแบบสอบถาม เพื่อวัดปัจจัยที่มีผลกลยุทธ์ความสำเร็จทางการตลาดของธุรกิจชุมชน ของ นิรัญชรา มากมา (2549 : 44) มีคำถามทั้งสิ้น 19 ข้อ โดยมีปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการเรียนรู้และปฏิบัติจริง และด้านการฝึกอบรม ลักษณะแบบสอบถามแบบประเมินค่า โดยแต่ละคำถามจะมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาดของผู้ตอบแบบสอบถาม มีคำถามทั้งสิ้น 17 ข้อ โดยมีปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประเมินค่า โดยแต่ละคำถามจะมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีคำถามทั้งสิ้น 33 ข้อ โดยมีปัจจัย

7 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านเครื่องจักร อุปกรณ์และเครื่องมือ ด้านวิธีปฏิบัติงาน ด้านการตลาด ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประเมินค่า โดยแต่ละคำถามจะมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป คำนวณค่าค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าประสิทธิสัมพัทธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง

สรุปผล

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรอำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย ผู้ศึกษาสรุปผล ดังนี้

1. ข้อมูลปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล

ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ พบว่าเป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า 35 ปี มีสถานภาพสมรส มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี และมีรายได้สูงกว่า 5,000 บาท

2. ปัจจัยทางการเรียนรู้

ปัจจัยทางการเรียนรู้ พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทางการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน ซึ่งสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการฝึกอบรม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการเรียนรู้และปฏิบัติจริง และด้านการติดต่อสื่อสารตามลำดับ ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทางการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ใน

ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายชื่อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ความสม่ำเสมอในการเข้าร่วมประชุม การแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในด้านการผลิต การมีส่วนร่วมในด้านการตลาด และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

2.2 ด้านการติดต่อสื่อสาร พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทางการเรียนรู้ ด้านการติดต่อสื่อสาร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายชื่อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 5 ข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ การใช้โทรศัพท์ การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ การติดต่อสื่อสารกันชัดเจน การใช้โทรสาร และการติดต่อสื่อสารด้านหนังสือ

2.3 ด้านการเรียนรู้และปฏิบัติจริง พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทางการเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้และปฏิบัติจริง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายชื่อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 ข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ มีการศึกษาสาเหตุปัญหา มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เมื่อรับรู้ปัญหาแล้วนำไปปฏิบัติจริง และมีการวิเคราะห์ปัญหา

2.4 ด้านการฝึกอบรม พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทางการเรียนรู้ ด้านการฝึกอบรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายชื่อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ หลังจากฝึกอบรมแล้วได้รับความรู้ ความเข้าใจ หลังจากฝึกอบรมแล้วได้รับประสบการณ์ เข้ารับการฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญ เข้ารับการฝึกอบรมกับหน่วยงานเอกชน และเข้ารับการฝึกอบรมกับหน่วยงานรัฐบาล

3. ปัจจัยทางการตลาด

ปัจจัยทางการตลาด พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการจัด

จำหน่าย ด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลได้ดังนี้

3.1 ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ มีหลากหลายรูปแบบ มีชื่อตรา ยี่ห้อ มีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ อย. หีบห่อที่บรรจุมีความคงทน และมีการบรรจุหีบห่อสวยงาม

3.2 ด้านราคา พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาด ด้านราคา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ มีการแสดงป้ายราคาชัดเจน มีการกำหนดราคาของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดไว้หลายระดับ และมีการกำหนดราคาต่ำกว่าสินค้าชนิดเดียวกันในท้องตลาด

3.3 ด้านการจัดจำหน่าย พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาด ด้านการจัดจำหน่าย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ มีการจำหน่ายโดยตรงต่อผู้บริโภค มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ มีการจัดจำหน่ายสินค้าตามงานต่าง ๆ มีการจำหน่ายสินค้าตามศูนย์ OTOP มีการจำหน่ายโดยผ่านพ่อค้าคนกลาง และการจัดวางผลิตภัณฑ์สะดวกต่อการเลือกซื้อ

3.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาด ด้านการส่งเสริมการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ เอกสารหรือแผ่นพับที่เผยแพร่ข่าวสาร มีข้อความเข้าใจง่าย มีการแจกสินค้าให้ทดลองชิม มีการโฆษณาผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ และมีการโฆษณาผ่านสื่อวิทยุ

4. ผลการวิเคราะห์ระดับการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย

การจัดการธุรกิจชุมชน พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน ซึ่งสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการตลาด ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิธีการปฏิบัติงาน ด้านเครื่องจักร อุปกรณ์และเครื่องมือ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และด้านงบประมาณ ตามลำดับ ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลได้ดังนี้

4.1 ด้านบุคลากร พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจชุมชน ด้านบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ บุคลากรรับทราบเป้าหมายของกลุ่มธุรกิจชุมชนอย่างชัดเจน บุคลากรปฏิบัติงานในแนวทางเดียวกัน และบุคลากรมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่

4.2 ด้านงบประมาณ พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจชุมชน ด้านงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ งบประมาณมีความสอดคล้องกับภารกิจ ได้รับสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่น กลุ่มธุรกิจชุมชนมีงบประมาณอย่างเพียงพอการจัดซื้อจัดจ้างมีความโปร่งใส และการจ่ายเงินเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ทุกแผน

4.3 ด้านวัสดุ อุปกรณ์ พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจชุมชน ด้านวัสดุ อุปกรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ วัสดุอุปกรณ์เพียงพอต่อการใช้งาน วัสดุอุปกรณ์มีคุณภาพมาตรฐาน วัสดุอุปกรณ์มีความทันสมัย และวัสดุอุปกรณ์มีความเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน

4.4 ด้านการบริหารจัดการ พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจชุมชน ด้านการบริหารจัดการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ มีการลดขั้นตอนในการทำงาน ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการบริหาร มีการติดตามผลการปฏิบัติงาน และมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ

4.5 ด้านเครื่องจักร อุปกรณ์และเครื่องมือ พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจชุมชน ด้านเครื่องจักร อุปกรณ์และเครื่องมือ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ เครื่องมือในการผลิตมีคุณภาพ เครื่องมือในการผลิตเหมาะสมกับการใช้งาน เครื่องมือในการผลิตเพียงพอต่อการใช้งาน และมีระบบการใช้และดูแลรักษาอย่างเป็นระบบ

4.6 ด้านวิธีการปฏิบัติงาน พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจชุมชน ด้านวิธีการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนก่อนปฏิบัติงาน การทำงานมีความคล่องตัว มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานสม่ำเสมอ และมีการลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน

4.7 ด้านการตลาด พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจชุมชน ด้านการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ผู้ประกอบการให้คำแนะนำลูกค้าได้เป็นอย่างดี ความสะดวกในการให้บริการลูกค้า ความรวดเร็วในการให้บริการ ลูกค้าที่มาซื้อสินค้าเกิดความประทับใจในการให้บริการ และการตอบปัญหาของผู้ประกอบการเป็นไปด้วยความชัดเจน

5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย

ประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านเครื่องจักร อุปกรณ์และเครื่องมือ ด้านวิธีการปฏิบัติงาน และด้านการตลาด

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย ผู้ศึกษา ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัย จำนวน 13 ด้านที่คาดว่า จะมีผลต่อการจัดการธุรกิจชุมชน และนำมาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง และสร้างสมการทำนายพยากรณ์ตัวแปรตาม 1 ตัวแปรคือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชน จากตัวแปร 13 ด้าน สรุปผลดังนี้

5.1 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระ (X) จำนวน 13 ตัว กับตัวแปรตาม จำนวน 1 ตัว มีความสัมพันธ์ตามตัวแปร (Y) สรุปได้ดังนี้ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ 6 ตัวแปร คือ เพศ (-2.24) อายุ (-2.03) ระดับการศึกษา (-1.42) การมีส่วนร่วม (-1.31) ผลិតภัณฑ์ (-0.77) และราคา (-0.62) ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก จำนวน 7 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรอิสระจำนวน 11 ตัวแปร ได้แก่ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน การมีส่วนร่วม การติดต่อสื่อสาร การเรียนรู้และปฏิบัติจริง การฝึกอบรม ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรอิสระจำนวน 2 ตัว ได้แก่ เพศ อายุ มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งหมายความว่า ตัวแปรอิสระทั้งสองตัวนี้ ไม่มีความสัมพันธ์กับอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย

5.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระ กับตัวแปรอิสระด้วยกัน พบว่า ตัวแปรอิสระ 7 ตัวแปร ไม่มีคู่ใดที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เกิน 0.85 โดยส่วนใหญ่จะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระดับค่อนข้างต่ำ (0.001-0.500) ตัวแปรอิสระคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง ได้แก่ เพศ (X_1) สถานภาพ (X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .61 การมีส่วนร่วม (X_6)

การติดต่อสื่อสาร (X_7) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .59 สถานภาพ (X_8) ระดับการศึกษา (X_9) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .50 การติดต่อสื่อสาร การเรียนรู้และปฏิบัติจริง (X_{10}) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .46

5.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย โดยใช้การวิเคราะห์แบบกำหนดตัวแปรเข้าไปในสมการทั้งหมดพบว่า

5.3.1 ตัวแปรอิสระทุกตัวที่นำมาศึกษาทั้งหมดมีระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง คือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.23

5.3.2 ตัวแปรอิสระทุกตัวที่นำมาศึกษาสามารถร่วมกันอธิบายการผันแปรกับตัวแปรตาม คือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยสามารถอธิบายการผันแปรได้เท่ากับ 0.16

5.3.3 ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการผันแปรในตัวแปรตาม คือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 มีจำนวน 3 ตัวแปร และสอดคล้องกับสมมติฐานของการศึกษาที่ตั้งไว้ เรียงลำดับจากตัวแปรที่มีผลต่อการผันแปรในตัวแปรตาม ในแบบคะแนนมาตรฐานมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้ดังนี้

- 1) เพศ ($Beta = -0.27$)
- 2) สถานภาพ ($Beta = -0.29$)
- 3) ระดับการศึกษา ($Beta = -0.22$)

ผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย มากที่สุดคือ เพศ และสถานภาพ นั่นคือ เมื่อเพศและสถานภาพ เปลี่ยนไป 1 หน่วย จะทำให้การจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย เปลี่ยนแปลงไป -0.17 หน่วย และ -0.06 หน่วย ตามลำดับรองลงมา คือ ระดับการศึกษา นั่นคือ เมื่อระดับการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะทำให้การจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย เปลี่ยนแปลงไป -0.14 หน่วย

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย ผู้ศึกษาพบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1. ปัจจัยทางคุณลักษณะส่วนบุคคล มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชน ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามค่อนข้างต่ำ คือ มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.33 และเมื่อนำตัวแปรอิสระทุกตัวที่นำมาศึกษาสามารถร่วมกันอธิบายการผันแปรกับตัวแปรตาม คือ อิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยสามารถอธิบายการผันแปรได้ เท่ากับ 0.11 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สพล มรรคไพบูลย์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคและส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดชลบุรี ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาชั้นสูงสุด และรายได้สุทธิที่แตกต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารในโครงการหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดชลบุรี และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิจารีย์ ประสูตรุ่งเรือง (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ค้าปลีกในการซื้อน้ำดื่มตราเนสท์เล่เพียวไลท์จากตัวแทนจำหน่ายของบริษัทเนสท์เล่ (ไทย) จำกัด ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ค้าปลีกในการซื้อน้ำดื่มตราเนสท์เล่เพียวไลท์จากตัวแทนจำหน่ายของบริษัทเนสท์เล่ (ไทย) จำกัด

ทั้งนี้ผู้ศึกษาเห็นว่า ปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอยู่ในภาวะตกต่ำ ทำให้ปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย เช่น ปัญหารายได้ไม่พอเพียงกับรายจ่าย และการเกิดธุรกิจหลากหลายอาชีพมากขึ้นจึงเกิดการแข่งขันทางการตลาดค่อนข้างสูง ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ ปัจจัยทางคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชน ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 2. ปัจจัยทางการเรียนรู้ มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางการเรียนรู้ มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.16 ตัวแปรอิสระทุกตัวที่นำมาศึกษาสามารถร่วมกันอธิบายการผันแปรกับตัวแปรตาม คือ อิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยสามารถอธิบายการผันแปรได้เท่ากับ 0.02 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิจารีย์ ประสูตรรุ่งเรือง (2551 : บทคัดย่อ) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการสร้างและการติดต่อสื่อสาร ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของปาริชาติ วัลย์เสถียร และคณะ (2543 : 8) ที่กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ คือหัวใจสำคัญในการที่จะพัฒนาชุมชน หรือกลุ่มให้เข้มแข็ง การจะพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็งนั้นจะต้อง เสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ให้กับกลุ่มจนกลุ่มมีความเชื่อว่าพวกเขาสามารถทำได้ด้วยตนเอง และเกิดความตระหนักที่จะทำกลุ่มของตนเองให้ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารของรังสรรค์ ประเสริฐศรี (2548 : 264) การติดต่อสื่อสารเป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารงาน ถ้าขาดการติดต่อสื่อสาร สังคมในหน่วยงานจะหยุดนิ่งทันที การติดต่อสื่อสารจะเข้าไปมีบทบาทในทุกขั้นตอนของการบริหารงานในองค์การ เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยกระบวนการติดต่อสื่อสารเป็นทางเชื่อมให้บุคคลในองค์การ ได้มีความเข้าใจตรงกัน โดยจะกล่าวถึงความหมายของการติดต่อสื่อสารว่า การติดต่อสื่อสารเป็นกระบวนการสื่อความหมายเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ สึกความคิดเห็น จากบุคคลหนึ่ง ไปยังอีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจ หรือเป็นกระบวนการที่ผู้ส่งสาร ได้ส่งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับสาร ซึ่งทำให้เกิดการถ่ายทอดความหมาย และการทำความเข้าใจความหมาย หรือเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร

ทั้งนี้ผู้ศึกษาเห็นว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอสังขมไม่ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ อาจเป็นเพราะไม่ได้มีการทุ่มเทเวลาให้กับกลุ่มเท่าที่ควรและอาจไม่มีความเข้าใจในหลักการบริหารจัดการ การติดต่อสื่อสารกันไม่ชัดเจน ไม่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน และไม่มีการเข้ารับการฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นจุดด้อยของกลุ่ม จึงเป็นสาเหตุให้ปัจจัยทางการเรียนรู้ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการของธุรกิจชุมชน ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐาน

สมมุติฐานข้อ 3 ปัจจัยทางการตลาด มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางการตลาด มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยใช้การวิเคราะห์แบบกำหนดตัวแปรเข้าไปในสมการทั้งหมด พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวที่นำมาศึกษาทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามค่อนข้างต่ำ คือ มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.18 ตัวแปรอิสระทุกตัวที่นำมาศึกษาสามารถร่วมกันอธิบายการผันแปรกับตัวแปรตาม คือ อิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยสามารถอธิบายการผันแปรได้ เท่ากับ 0.33 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ ของวงศ์พัฒนา ศรีประเสริฐ (2551 : 110) ที่กล่าวไว้ว่า ส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา การส่งเสริมการตลาด การจัดจำหน่าย เราสามารถเรียกส่วนประสมทางการตลาดได้อีกอย่างหนึ่งว่า 4P's ส่วนประกอบทั้ง 4 ตัวนี้ ทุกตัวล้วนแล้วแต่มีความเกี่ยวพันกัน P แต่ละตัวจะมีความสำคัญเท่าเทียมกัน แต่จะขึ้นอยู่กับว่าผู้บริหารการตลาดแต่ละคนจะวางกลยุทธ์โดยเน้นหนักไปที่ P ไหนมากกว่ากัน เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของเป้าหมายทางการตลาด คือ ตัวผู้บริโภค และสอดคล้องกับผลการศึกษาของวรวิทย์ ศรีสุวรรณ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กรณีศึกษาโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์องค์การบริหารส่วนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการผลิตมีปัญหาในระดับปานกลางค่อนข้างสูง อีกทั้งสอดคล้องกับ อติสร พรสมุทสินธุ์ (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำปลาของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ด้านการตลาด ด้านราคา ด้านช่องทางจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำปลาในเรื่องหาซื้อได้สะดวก อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ นิจจารีย์ ประสูตรุ่งเรือง (2551 : บทคัดย่อ) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ทั้งนี้ผู้ศึกษาเห็นว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอสังขม มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์หลายชนิดและยังมีการกำหนดราคาสินค้าที่ต่ำกว่าสินค้าชนิดเดียวกันในท้องตลาด เนื่องจากวัตถุดิบหาในท้องถิ่นเอง นอกจากนี้ยังมีการจำหน่ายโดยผ่านพ่อค้าคนกลางเพื่อเป็นอีกช่องทางหนึ่ง

ของการจัดจำหน่ายสินค้าและยังส่งเสริมการขายโดยการออกไปขายสินค้าตามการแสดงสินค้า
หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ในการศึกษา เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกร อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย ผู้ศึกษาได้นำผลการศึกษาบางประการเพื่อเป็นข้อมูล
ในการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ควรมีการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในกลุ่มมีส่วนร่วมใน
การบริหารจัดการ ไม่ว่าจะเป็น การมีส่วนร่วมในการผลิต การมีส่วนร่วมในด้านตลาด
เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1.2 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จะต้องมึระบบการติดต่อสื่อสารที่ชัดเจน เพื่อเป็น
ประโยชน์ในการจัดการธุรกิจชุมชนต่อไป

1.3 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ควรจะได้รับการฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหน่วยงาน
ภาครัฐบาลหรือหน่วยงานเอกชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้ผู้ประกอบการในกลุ่มมีการพัฒนา
ฝีมือและได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาการจัดการธุรกิจชุมชนได้ เช่น
ในเรื่องการพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริม
การตลาด

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ผลการศึกษาข้างต้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรจะมีการศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้กลุ่มธุรกิจชุมชนเกิดความประสบ
ผลสำเร็จสูงสุด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากลุ่มธุรกิจชุมชนได้ต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับเชิงคุณภาพของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจ
ชุมชนของกลุ่มอื่น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากลุ่มธุรกิจชุมชนได้ต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจ
ชุมชนของกลุ่มอื่นที่ประสบความสำเร็จเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จ หา
ความแตกต่างเพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาให้เกิดความประสบผลสำเร็จ